

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

ЛІПКЕВИЧ ІГОР ГРИГОРОВИЧ

РИБАЛЬСЬКА ЛЕКСИКА
в УКРАЇНСЬКИХ ГОЛІРКАХ НИЖНЬОЇ НАДДНІПРЯНИНИ

Ю.02.02—українська мова

А в т о р е ф е р а т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Дніпропетровськ - 1993

Дисертація є рукописом.

Робота виконана на кафедрі загального мовознавства Запорізького державного університету.

Науковий керівник – доктор філологічних наук,
професор Чабаненко В.А.

Офіційні опоненти – доктор філологічних наук,
професор Поповський А.М.,
кандидат філологічних наук,
доцент Бичко З.М.

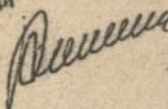
Провідна установа – Херсонський державний педагогічний інститут

Захиса відбудеться "24" червня 1993 року о ___ годичі на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 053.24.04 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук при Дніпропетровському державному університеті /320625, м.Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 72, філологічний факультет, аудиторія 804/.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Дніпропетровського державного університету.

Автореферат розіслано "23" листопада 1993 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор філологічних наук
професор

 Коломієць М.П.

ЛНБ України ім.В.Стефаника

00802944 (R)

Актуальність теми. Серед завдань української діалектології, що чекають свого розв'язання, особливе місце належить дослідженню галузевої лексики, зокрема опису такої лексики в говірках конкретних історико-етнографічних регіонів. У цьому відношенні пильної уваги заслуговує говірка рибальська термінологія Нижньої Наддніпрянщини.

Рибальський промисел є одним з найдавніших видів господарської діяльності людини. Серед інших промыслів рибальство виділяється відносною стабільністю, тому що сам процес, основні знаряддя ловлі риби не зазнавали корінних змін на протязі віків. Отже, аналіз рибальської лексики дає можливість розкрити моцні явища, цінні і для історії мови, і для її сучасного стану, і навіть для інших наук. Підтвердженням останнього є праці Л.Берга¹, О.Герда², В.Коломиєць³, в яких на основі аналізу назв риб зроблено висновки щодо деяких проблем, пов'язаних з етнічною історією слов'ян. Будучи давньою і самотутньою, рибальська лексика завжди привертала увагу як зарубіжних⁴, так і вітчизняних лінгвістів. Русистами зібрана і проаналізована термінологія рибалок пониззя Дунаю⁵, Волго-Каспію⁶, Нижнього Дону⁷, Біломура⁸,

¹Берг Л.С. Названия рыб и этнические взаимоотношения славян // Советская этнография. — 1948. — С. 62-73.

²Герд А.С. Севернорусские названия рыб и некоторые вопросы этнической истории русского севера и северо-запада // Вопросы изучения севернорусских говоров и памятников письменности. — Череповец, 1970. — С. 132-135.

³Коломиец В.Т. Происхождения общеславянских названий рыб. — К., 1963.

⁴Maramina E. *Lexikon čova i ribolova*. — Zagreb, 1964; Michajlowič U., Luković J. *Srpskohrvatska leksika ribarstva*. — Novi Sad: Forum, 1977; Mocaraska-Kowalska A. *Słownictwo Warmii i Łazur; rybołówstwo*. — Warszawa, 1963.

⁵Грищенко И.Д. Промысловая лексика русских рыбаков дельты Дуная: Дис....к. филол. н. — Ленинград-Кишинев, 1964.

⁶Купилова Э.В. Профессионально-терминологическая лексика рыбаков Волго-Каспия: Автореф. дис....к. филол. н. — Саратов, 1968.

⁷Макаров В.И. Рыболовецкая лексика говоров Нижнего Дона: Автореф. дис....к. филол. н. — Ростов-на-Дону, 1967.

⁸Воронцова Л.А. Русская промысловая лексика рыб в Беломура: Автореф. дис....к. филол. н. — Л., 1963.

Псковщини¹, озера Селігер², середньої і нижньої течії ріки Уралу³, Дагестану/районів, де живе російськомовне населення/⁴, Північно-Західного Причорномор'я⁵. Російською мовою видано біля десяти спеціальних словників рибальської лексики.

В Україні жодного подібного словника немає, як і немає до сьогодення дня сформованої загальнонародної рибальської термінології. У нашому мовознавстві всебічно представлена лише рибальська лексика Нижн. у Наддністрянщини⁶. Так, у працях А. Берлізова подано семантичний аналіз нижньонаддністрянської лексики рибальства, етимологію окремих рибальських назв, і зкрито фонетичні, словозмінні й словотворчі особливості термінів рибальства, вміщено як додаток до дисертаційної роботи словник рибальських назв Нижньої Наддністрянщини. Щодо лексики рибальства в говірках інших регіонів України, навіть тих, де рибальський промисел високо розвинутий/ Дніпро, Буг, Азовське й Чорне моря, Прип'ять.../, то вона або зовсім не досліджена, або висвітлена окремими штрихами, не як цілісна система.⁷

¹Храмцова В.П. Лексика псковских рыбаков: Автореф. дис....к. филол. н.-л., 1969.

²Меркулов Н.И. Лексика рыбаков озера Селигер: Автореф. дис....к. филол. н.-л., 1974.

³Михеева Н.В. Рыболовецкая лексика русских народных говоров средней и ниж. течения р. Урал: Автореф. дис....к. филол. н.-л., 1975.

⁴Радаилова Е.Д. Системные отношения в рыболовной лексике русских говоров Дагестана: Автореф. дис....к. филол. н.-Махацкала, 1990.

⁵Мотузенко Е.М. Морская рыболовецкая терминология Северо-Западного Причерноморья: Дис....к. филол. н.-Одесса, 1987.

⁶Берлізов А.А. Лексика рибальства українських говорів Нижнього Подністров'я//Наук. зап. Чернігівс. педінст.-Т.4.-Вип.4.-Чернігів, 1959; Берлізов А.А. Лексика рибальства українських говорів Нижнього Подністров'я: Дис....к. филол. н.-К., 1974; Дзендзелівський Я.О. Спостереження над лексикою українських говірок Нижнього Подністров'я//Наук. зап. Ужгородс. ун-ту.-Т.13.-Львів, 1955; Дзендзелівський Я.О. Словник специфічної лексики Нижнього Подністров'я//Лексикограф. бюлет., 1958.-Вип.6.-С.36-54.

⁷Тарасенко Г.Д. Місце рибальської лексики Середньої Наддністрянщини в словниковому складі української мови//Діалектолог. бюлет.-Вип.8.-К., 1931; Дрківський Б. З рибальської термінології с. Дуфінки на Одещині//Вісн. Ін-ту укр. наук. мови.-К., 1929.-Вип.1.-С.79-83.

Досі не досліджена й лексика рибалок Нижньої Наддніпряни-ни- регіону, де рибальський промисел має давні історичні корені, багаті традиції. Важливий, хоч кількісно і не великий фактичний матеріал з минулого нижньонаддніпрянських рибальських назв зафіксований в історико-етнографічних працях кінця ХУІ-поч.ХХ ст.¹, найбільш цінною серед яких є робота В. Тищенка "Рибальчі заводи на низу Дніпра", опублікована Д.Яворницьким у "Етнографічному віснику". Згадані історико-етнографічні джерела дають змогу порівняти сучасну говіркову лексику рибальства Нижньої Наддніпряни і ту, яка функціонувала на цій території до ХХ ст.

Обстежені нами нижньонаддніпрянські говірки входять у масив степових говорів, які на сьогоднішній день мало вивчені. Тому наша робота є одночасно певним внеском у подальше дослідження південно-східного дієкту української мови.

Предметом нашого дослідження є говіркова рибальська лексика Нижньої Наддніпряни², записана автором під час діалектологічних експедицій 1989- 1992 рр. у наддніпровські міста і села Запорізької, Дніпропетровської та Херсонської областей. Кількість рибальських назв/слів і словосполучень, що аналізуються в нашій роботі становить 1198 одиниць.³

¹Афанасьев-Чужбинский А.С. Очерки Днепра//Поездка в Южную Россию. Ч.-I.-СПб., 1863; Эварницкий Д.И. Топографический очерк Запорожья //Киевская старина.-1884.-Т.8-10; Зуев В. О бывших промыслах запорожских казаков и наипаче о рыбном//Собр. соч., выбранных из месяцесловов за разные годы.-СПб., 1798.-Ч.6.-С.104-119; Рябков П. Рыболовные артели в низовьях Днепра и Днестра//Вестн. рыбопр. 1894.-№1.-С.1-21; Сняльковский А.А. Опыт статистического описания Новороссийского края.-Одесса, 1863; Яворницкий Д.І. Рибальчі заводи на низу Дніпра//Етнографічний вісник.-К., 1927, Кн.5.-С.24-36...
²Об'єктом нашого дослідження є рибальська лексика у говірках не всіх населених пунктів Нижньої Наддніпряни, а лише прибережних /правий і лівий береги Дніпра й водосхогч/ місць і сіл від Запоріжжя вниз за течією до Дніпровського лиману.

³У вказане число не включені терміни з науково-популярних книг, словників, з інших, не нижньонаддніпрянських говірок, фонетичні варіанти слів на зразок:/в/ятір, п/д/ішня, ро/е/геля, об/д/руб...

Мета дисертаційної роботи – зробити системний структурно-семантичний, словотвірний і лінгвогеографічний аналіз рибальської лексики говірок Нижньої Наддніпряни в її взаємозв'язку з українською літературною мовою, іншими українськими говорами.

Загальні мети дослідження підпорядковані наступні завдання: 1/ систематизація говіркової рибальської лексики за тематичними й лексико-граматичними групами; 2/ опис термінів рибальства з огляду на їх семантику, особливості функціонування; 3/ визначення етимології /за необхідності/ рибальських назв; 4/ розкриття способів творення лексики нижньонаддніпрянських рибалок; 5/ лінгвогеографічне висвітлення регіонального поширення окремих термінів рибальства; 6/ лексикографічне опрацювання нижньонаддніпрянських рибальських назв.

Наукова новизна роботи: а/ у виборі об'єкта дослідження – говіркової рибальської термінології, яка не вивчалась раніше, в її системному лінгвістичному описі; б/ у застосуванні лінгвогеографічного методу при дослідженні української говіркової лексики рибальства; в/ у вирішенні питань, які не отримали однозначного тлумачення в українському мовознавстві: термін у діалекті, особливості діалектної терміносистеми.

Методологічною основою дисертації є філософське вчення про зв'язок між об'єктами дійсності, про існування окремого в цілому, про мову як відображення дійсності, про зв'язок мови з історією народу, про історичний підхід до явищ, які є об'єктом вивчення.

Методи дослідження. Збір лексичного матеріалу здійснювався методом спостереження і бесіди з інформантами: для записування рибальської лексики нами був створений спеціальний питальник/включає 920 питань/, запитання якого були базою для розмови з рибалками про всі можливі реалії, пов'язані з їхнім промыслом; крім того, автором проведені записи на основі спостереження за мовою між самими рибалками під час "набирання" ними сіток на човен, ремонту й виготовлення снастей, перегляду сіток на воді тощо.

Ареали термінів визначались методом картографування/ за методикою Й. Дзендзеліського /.

Фактичний матеріал аналізується в синхронному плані /з екскурсами в діакронію/ з використанням методів структурно-типологічного, компонентно-семного, порівняльно-зіставного аналізу лексичних одиниць. Рибальські лексеми нижньонаддніпрянських говірок порівнюються з відповідними лексемами інших українських говорів, української літературної мови, фіксаціями спеціальної літератури з рибальства,

давніх історико-етнографічних джерел. Під час аналізу лексики застосовані описові, компонентно-семний, зіставний та інші методи. Лінгвогеографічний метод використаний для показу регіонального поширення окремих говіркових термінів рибальства Нижньої Наддніпряни.

Теоретичне значення дослідження зумовлюється його актуальністю і новизною: у ньому вперше зроблено комплексний опис рибальської говіркової термінології Нижньої Наддніпряни; розвиваються принципи і методи дослідження галузевої говіркової лексики; розкриваються інноваційні процеси в терміносистемі рибальського промислу, які зумовлені переважно соціолінгвістичними чинниками.

У дисертації наявний багатий фактичний матеріал, значна частина якого вводиться в науковий обіг уперше.

Практичне значення роботи. Матеріали дослідження можуть бути використані для комплексного опису української термінології рибальства, остаточного формування української науково-виробничої термінології річкового рибальського промислу, укладання словника української рибальської лексики. Результати дисертаційної роботи можуть бути задіяні і під час укладання зведеного словника народних говорів України, у процесі створення Лексичного атласу української мови. Наше дослідження дасть новий лексичний матеріал для підручників з діалектології, для розробки спецкурсів і спецсеминарів, пов'язаних із вивченням галузевої лексики, з проблемами міждіалектних контактів, для читання вузівського курсу української діалектології. Матеріал роботи може виявитись корисним також для етнографів та істориків у процесі вивчення побуту, культури й історії мешканців нижньонаддніпрянського регіону.

Апробація роботи. Про основні результати дослідження зроблено повідомлення й доповіді на: 1/ УІ Республіканській діалектологічній нараді "Проблеми української діалектології на сучасному етапі" /Житомир, 1990/; 2/ Регіональній науковій конференції "Культура Придніпровського регіону в контексті загальноукраїнської культури" /Дніпропетровськ, 1991/; 3/ Республіканській науковій конференції "Запоріжжя в історії та культурі" /Запоріжжя, 1991/; 4/ наукових конференціях викладачів і студентів Запорізького університету /Запоріжжя, ІІІІ, 1992/; 5/ Регіональній науково-практичній конференції "Феномен українського козацтва в контексті світової історії і культури" /Херсон, 1992/; 6/ I-ій Міжнародній науковій конференції "Проблеми української науково-технічної термінології" /Львів, 1992/; 7/ Республіканській науковій конференції "Соціолінгвістичні аспекти сучасної мовної діяльності в Південному Причорно-

мор"ї" /Запоріжтя, 1992/.

Аспекти досліджуваної проблеми відображені в 9 публікаціях. Структура і зміст роботи. Дисертація складається із вступу, п'яти розділів, висновків, бібліографії, словника нижньонадніпрянських рибальських назв /додаток №1/, діалектологічних карт /додаток №2/¹.

У вступі говориться про актуальність теми дисертаційної роботи, визначено її теоретичне й практичне значення, подається короткий огляд літератури, указані основні завдання й методи дослідження, даються стислі відомості з історії Нижньої Надніпрянщини і нижньонадніпрянських говірок, рибальського промислу на нижньому Дніпрі.

Згадки про значимість рибальського промислу на досліджуваній території сягають найдревніших часів, коли нижньонадніпрянська земля відома була ще під назвою "грецьких емпорій /торгових колоній/, звідки Греція, пізніше Рим роздобували собі рибу, ікру, риб'ячий жир. Потім візантійці, а в середніх віках італійці, засновували тут з цієї ж метою свої поселення. Риба була джерелом багатства тутешніх емпорій і предметом розкоші афінської, римської візантійської, генуезької². Широку розбудову зазнав рибальський промисел на Нижній Надніпрянщині в часи козацького Запорозжя. Найдавніші козацькі поселення завжди знаходились або на багатому рибою Дніпрі, або на його островах. "Козак поза війною - табунник, скотар, а особливо рибалка. Рибальство було першою галуззю усіх промислів низових козаків і давало їм необхідний і найуживаніший харчовий продукт, рибу, а разом з тим було джерелом багатства для всього війська: з рибальства козаків одягалися, і взувалися, і зброю здобували"³. Для своїх риболовів і людей, що приходили на рибальський промисел, Запорозжя запроваджувало військові пости в найбільш віддалених кінцях вольностей. На цих постах засновувалась особлива старшина, яка складалася із полковника, есаула і писаря. Для риболовного промислу в різних місцях козацького Запорозжя будувались "рибальчі заводи". Головними знаряддями ловлі риби в запорозьких козаків були неводи, косяки, мережі, самоловки, великі й дрібні риболовні сіті. Виловлена риба, свіжа або приготовлена за допомогою

¹Зразок однієї з лінгвогеографічних карт дисертації див. на с. 18.

²Скальковський А.А. Опыт статистического описания Новороссийского края. - Одесса, 1850. - Ч. I. - С. 394.

³Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. - Т. I. - К., 1990. - С. 403.

спеціальної обробки на "рибальчих заводах", збувалась на місці приїздам польським і українським чумакам, грецьким, турецьким і вірменським торговцям, або відвозилась у Січ, Очаків, Україну й Польщу. Завдяки рибній торгівлі створювались своєрідні торгові й економічні зв'язки між Запорозжям і європейськими державами.

Сучасний рибальський промисел на Нижній Наддніпрянщині /мається на увазі професіональне рибальство/ є "сіткою" рибколгоспів, які в свою чергу поділені на риббригади, що знаходяться у оусідній від рибколгоспу селах. Головними снастями, якими зараз ловлять рибу, є різного роду сітки, трали, каравки, ятері. На жаль, невід своє майже відливі: активно рибальють ним лише в Дніпровському лимані. Причиною відмирання невода є велика кількість "чеп" /дерев, каміння і т. ін./ на дні водосховищ, через що застосування невода неможливе.

Назвами розділів основно, частини дисертаційної роботи стали тематичні групи, виділені нами в говірковій рибальській лексиці Нижньої Наддніпрянщини. Кожен з термінів /і його відповідників/ подається в окремій словниковій статті, яка має таку структуру: починається терміном, який найбільше поширений у мовленні нижньонаддніпрянських рибалок; після терміна, в дужках, записані назви населених пунктів, в яких даний термін був зафіксований автором. Відсутність назв населених пунктів після терміна означає, що він поширений у лексиці рибалок усіх обстежених говірок; далі наводяться міжговіркові відповідники /звичайно, при наявності останніх/; у разі, коли в селі /місті/ одна і та ж реальія має дві /і більше/ назви, вони будуть подані як дублети /маємо на увазі тільки семантичні дублети/; після тире подається наше визначення семантики терміна /за основу визначення взяті пояснення рибалок і опис відповідної реальії в словниках та спеціальній літературі/; після розкриття семантики термін поданий у мовленнєвому контексті, переданому фонетичною транскрипцією; далі розкривається функціонування терміна в "Словнику української мови" /відсутність скорочення "у СУМІ" означає, що аналогічна назва в словнику не фіксується/, у спеціальній літературі, в інших говорах /України та Росії/, у джерелах минулого; завершуватиме словникову статтю /за необхідності/ коментарій про особливості функціонування терміна і його архаїчних опозитів у говірках Нижньої Наддніпрянщини, про їх походження. Звичайно, перераховані вище компоненти становлять ідеальний варіант словникової статті, що не завжди буде витриманий у зв'язку з відсутністю тих чи інших фактів /словникових, інших говіркових, джерельних тощ/.

Нижче наведемо приклади словникових статей із кожної тематичної групи.

ТГ "Рибн":

Ля/с/щ, чабак /Благ^І, Бал., В Крин., Ів. /заст./, Кап./; дублет: ля/с/щ-чабак /Бал., Благ., ВКрин., Кап./- риба *Agramis brama*: /л'аш'ч' не" бере" бли"сну//Біл./, /п'іі'мяў гри ч'баки'і трохи окуп-ц'іў//Благ./.

У СМі: "ляц"/ІУ, 2.583/. У спец. літ.: "ляц"/230², с.148; І23, с.І21/. В інш. говор.: Серед. Наддн.-"чабак-великий ляц"/206, с.57/, Одещ.-"чабак-дрібний ляц"/2ІІ, Е77, С.70/, Дунай-"чабак-ляц"/І23, с.І21/. Давн.: "ляц"/6, с.І.Є-Катер. губер.; 234, І, с.90-Запорожжя; 48, ІІ, с.394/, "ляц/чабак"/70, с.405/, "лец"/І43, с.24-о.Хортиця/, "чабак-ляц"/48, ІУ, с.442/.

Назва ляц походить від "п л. / *лѣщѣ / ѣа щѣ / L " leshje / lask-je* "ляц", похідне утворення від звуконаслідувальної основи *lesh-ati, lesh-ati / * ѣа щѣти*; назва пояснюється тим, що під час нересту ляці вискакують у повітря і, падаючи, ударяють/гукують / по воді" /74, ІІ, с.345/; чабак - запозичення з тюркських м.: "савак" "плотва", "певна маленька риба"/2І4, ІУ, с.322/.

ТГ "Назви рибальського приладдя та його деталей":

Обірка / Куш., Бал., ВЛеп., Дудч., Клаг., Крин., СЗбур., Кіз., Риб., Гер., Стан./ кодола /Ів., Черв., Нов., ЗБал., ВЛеп., Кап., Кагри/, сеточ-нік /Бал., Нік., ЗБал., Бер., СЗбур./, по/і/дбор/Риб./, підбора/Стан./, осада/Гер./; дублети: обірка-сеточнік/Бал., СЗбур./, обірка-осада/Гер./, обірка-підбора/Стан./, кодола-сеточнік/ЗБал./- канат/мотузок/, до якого прикріплюють полотно рибальської сітки:/матулу присаджуємо до об'їрки//Стан./, /с'єточ'ік/в'їр'оўка ў с'їтц'і д'л'а посаіки на не'їі полотна/а ў невод'і/кодола/канат//Гэр./.

У СМі: "кодола-дуже грубий і міцний мотузок; линза, канат"/ІУ, с.207/. У спец. літ.: "підбора"/І04, с.І4/-тс., "кодоли/вірвовки/ за допомогою яких тягнуть невід по водоймі"/І04, с.І5/, "обора/на сітці"/І04, с.І6/, "кодоли-вірвовки для підбори"/І72, с.90/. В інш. говор.: Чиж. Наддністр.-"кодола"/І5, с.47/, Дністер-"обора"/95, с.67/, Одещ."кодола"/І35, с.42/, пониззя Дунай-"підбора або кодола"/50, с.І59/, Полісся-"обора"/ІІ2, с.І40/-тс. Давн.: "кодола"/6, с.430-Херс. гу-

Повні назви населених пунктів Нижньої Наддніпряни, в яких досліджувалась рибальська лексика див. на с.17.

²Тут і далі в дужках указаний порядковий номер праці в списку літератури з дисертації.

бер.; 48, II, с. 263; 235, с. 30-Херс. губер.: "Прийде до крила, м'ялнув нем/лямок-І.Л./, то вона обів"ється округи кодоли"/, "обірка-вір-ровка, протягнута в крайні петлі нижнього краю риболовної сітки" /48, III, с. II/, "кодола"/75, с. 99-Дніпро/-тс.

Кодола - "очевидно, заюзичення з давньосканд. м.; дісл. *ka-zaell* "лірний канат, мотузок" вигодиться через снн. *kanal* "канат", *kanale* "те" /74, II, с. 491/; обірка - "з обвора" /214, III, с. 105/; назва осада утворена від дієслова осаджувати - "прикріплювати полот-но снасті до кодоли//обірки/.

ТГ "ПРИРОДНІ РЕ/ЧІ, ПОВ'ЯЗАНІ З РИБОЛОВ'ЛЯМ":

Чеп, чеп/Бер./, чеп/Кап., Каури/- перешкода для снасті: дерево, ка-мінь, корч і т. ін., що знаходяться на дні водойми./тепер ч'єп'іу хв'єте для кожного//Дуд ./.

У спец. літ.: "чеп"/104, с. 139/-тс. В інш. говор.: Одш.-"чеп" /137, с. 75/-тс. Давн.: "чеп"/188, с. 440: "Запевняли, що через наявність у Дністрі кореневих і камінних на дні "чеп", неводи вико-ристовувати неможливо"/, "чеп"/48, IV, с. 451/-тс.

ТГ "ТЕРМІНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З РИБАЛКАМИ, ОКРЕМИМИ ПРЕДМЕТАМИ ЇХ ПОБУТУ, ДІЯМИ/під час ловлі риби, виготовлення й ремонту снастей то-що"/:

За'язати/ь, на лук'яна/Куш., Черв., Кап., Нов., СЗбур./, з'язати/ь на лук'ян/Клаг., Крин./, стягнуть на лук'яна/Каури, стягнуть на об'єм лазаря/Бал., злук'янити/Черв. - під час рибальства нашивко-руч залягнути дірку в полотні снасті:/на лук'яна/знач'ит по бистро-му зашор'іу/шоб дірки ве"ликої не" було//Кап./, /роскололо невода/ посередині перерізало дірку/треба ўз'ати на лук'ян/ўр'єм'єн: о зам-шіт'/потом справит'як нада/лук'ян росшивайец'а//К'аг/.

Риболови Нижньої Наддніпрянини пояснюють, що цей вислів ви-ник від назви рибалки: Лук'ян був лінивим, робив все аби пошвидше, аби з рук.

ТГ "НАЗВИ ВИМІРІВ РИБАЛЬСЬКИХ СНАСТЕЙ":

Мах/на мах/, махова с'язнь/Бер./ - вимір рибальських снастей, одиницею якого є відстань між горизонтально розведеними у протилеж-ні боки руками: ўйязи' камні до кодоли ч'єрез три маха//Ів./, /під-п'єки з рогози ўйязали ч'єрез три маха//Нов./.

Давн.: "с'язнь махов. 1"/48, IV, с. 96/.

ТГ "ПТАХИ, ЩО Є ВОРОГАМИ ДЛЯ РИБ":

Ні/и/рєць, нірєць/Куш., пог'їнка/Каури; дублет: нірєць-по-ганка/Каури - водоплавний птах, що ловить рибу, напевнє пірнає під воду:/нірц'і доўбуть у с'їтках рибу//Шл./.

У СУМі: "нирець-розм. Тс., що нирок" /УІ, с. 414/.

ТГ "ОКРЕМІ НАЗВИ, ПОВ'ЯЗАНІ З РИБНОЮ КУЛІНАРІЄЮ".

Ваганки /Віл., Благ., Влеп., Черв., Лен., Нов., Калри/заст. //,

ваганці /Куш./заст. //, стябло /Ів., Бал., Благ., Нік./, коряк /Нік./, коричатка /Ів./; дублет: і р'як-стябло/Нік./- видобане з дерева /звичайно з груші чи з верби, частини, яка ближче до кореня/ невелике з двома відділеннями коритце, в якому подають варену рибу з кашкою: рибу на с'г'аблс' клали од'ел'но//д'ірка/шоб йушка с'т'ікала// вир'ізали ў р'ізних формах/було' у вид'і ж'інки//Нік./.

У СУМі: "стябло, діал. І. Дерев'яний ківш. 2. Піднос, таця" /ІХ, с. 809/, "вагани-І. заст. Двогаста дерев'яна миска для їжі" /І, с. 274/. В інш. говор.: Нижн. Наддністр.-"стябло, заст." /59, с. 52/-тс. Давн.: "стябло" /234, І, с. 184; 202, с. 257: "а як кухарі розносять рибу на стябло, то по звичаю голови складають перед отаманом"; 23, с. 28-Херс. губер.: "тому не траплялося їсти в заводі вареної на стябло риби, той і не повіре, щоб її можна було так до смаку зготувати"; 6, ІУ, с. 224/, "ваганки" /48, І, с. 120; 234, І, с. 18/-тс.

Ваганки -запозичення з сер. грец. *βαγανή* корито" /160, І, с. 62//; стябло - очевидно, походить від ім. "стебло" - стовбур дерева /порівн. "блр. сьебло, днв. рус. стьбло..., болг. стебло.../Праслов. * *steblo*, * *steblo* /214, III, с. 750//; коряк - може бути зіставлене з кор'як.

Проаналізувавши рибальську лексику в українських говірках Нижньої Наддніпряни, ми зробили такі висновки:

У синхронному аспекті нижньонаддніпряньська говіркова термінологія рибальства є зв'язною, організованою системою, формування якої тривало протягом віків. Самобутня історія нижньонаддніпряньського краю певною мірою відображена в мові його мешканців, зокрема, в говірковій лексиці рибальства.

19% з числа проаналізованих лексем фіксуються в СУМі, 12,2% знаходимо в спец. літературі, 20,2% наявні в інших українських говірках, 19% є давніми /ці числа складають слова і словосполучення, які не тільки подібні з говірковими нижньонаддніпряньськими звуковим складом/депускались незначні фонетичні розбіжності, напр.: голлиця-голячка, віста-майстро, устенок-густенік.../але й тотожні або близькі за значенням/. Звичайно, наведені процентні підрахунки є відносними. Вони зроблені за цими даними, які були в нашому розпорядженні. Однак, навіть допускаючи їх певну відносність, наведені вище цифри дозволяють зробити наступні висновки: І/переважаюча більшість з активно функціонуючих у нижньонаддніпряньських говірках термінів рибальства відсутня в СУМі::: є свідченням того, що рибальська лекси-

ка Нижньої Наддніпряни є тим самобутнім проварком у складі української мови, який до теперішнього часу не був об'єктом вивчення; 2/ лише 12,2% говіркової нижньонаддніпрянської лексики рибальства зустрічаємо в спец. літературі: значить, для остаточного розроблення української наукової термінології річкового рибальства є можливість скористатися з великої кількості народних рибальських термінів, що були до цього часу поза увагою; 3/ порівняння нижньонаддніпрянських рибальських назв з аналогічними в інших говірках приводить до висновку, що значна доля народних термінів рибальства Нижньої Наддніпряни /30%/ відрізняється своєю специфікою, тобто, творилась на місцевому діалектному ґрунті; вибірково наведемо приклади специфічних діалектних назв, які не виявлені в інших українських говірках: шпичак, коропч/ш/ук, чеша, шброг, блудяк, косічка, жвак, прозир, перевічко/а/, по/а/тринерка, троянка, тиньок, прилітанка, сторо/б'/, наряд, шмат, кухтіль, підп'юки, бони, кандалиця, махал/в/ка, с'юганка, ерцова, калабуха, галедзик, чумбурка, підвихи, лусуга, джосл'я, доргайка, дирбань, шанька, бакланіть, шамрати, підсусувати/ь/, взяти на лужин, оцарок, хрьзало, брязкала, підрізний кабк, прибот'ка, поду.приботьок і ін.; разом з тим, частина нижньонаддніпрянських найменувань /ерш за все, слова на позначення давніх загальновідомих риболовних знарядь і їх деталей, традиційних процесів ловлі риби / має семантичні відповідники в українських говірках; 4/ останній факт, а також те, що основна частина вузлових рибальських назв побутувала на Нижній Наддніпрянині та в інших місцях України до ХХ ст. /за даними історико-етнографічних джерел/ і що більшість аналізованих лексем своїм походженням зв'язана з праслов'янськими словами, говорить про давнє виникнення основ рибальської термінології, корені яких часто сягають аж праслов'янського періоду.

У творенні говіркової РЛ Наддніпряни використано як морфологічні, так і неморфологічні способи.

Для рибальської термінології як термінології народного промислу характерною рисою є функціонування в ній у ролі спеціальних найменувань загальновожизаних слів. Термінологізуються уже готові слова або тільки їх коренева частина. При цьому, до уваги береться близькість загальновідомих предметів і предметів промислу за формою, функцією, їх використанням, відношенням до матеріалу, з якого вони виготовлені і т. ін.: 1/ терміни, що виникли в результаті переносу за функцією: тікач, сторож/ок/, груз, мажоч, козмільниця, дзіга, накривачка дзвони, цимбали...; 2/ назви, що виникли в результаті метонімічного перенесення: а/ найменування, які виникли на основі

перенесення за суміжністю, тісного внутрішнього і зовнішнього зв'язку між явищами, предметами: япончик, м'ол дь, баба, полотно, поче, штука, плаха, бони, камінчик, джу/н/ра, метелик...; б/ перенесення назви від матеріалу, з якого зроблений предмет, на сам предмет: дель, свинінь, камінець, поріж, лепеха, кольця, дуб, дюралька ліпа, сошки; в/ перенесення з частини на ціле: в'дка, паха, крочки, п'ятьорка /сороковка, сімьорка, сотка.../, кишки ...; 3/ метафоричне перенесення за подібності форми: бичок, кнут, такіст, носар, всац, горбатий, м'єтросик, ігла, око, курчя/та/, віха, крило, косинки, котел, бочка, хохля, ключ, копитко, люлька, баран, лисиця, перо ...; 4/ метафоричне перенесення за кольором: чорномазій, білізна, золотий /караць/, синіць, пісрюга...

Велика кількість термінів, які виникли лексико-сінтаксичним способом творення, пояснюється тим, що рибальські найменування сформувалися на підставі народних узагальнень, отриманих у процесі практичного пізнання світу; розуміється, цей процес творення термінів був активним, в основному, на початку формування промислу.

Більшу частину говіркових РТ Нижньої Наддніпрянщини становлять назви, сформовані від корчевих морфем за певною слоговірною моделлю: 1/ терміни, утворені суфіксальним способом: піскар, силівка, гірчак, пузанка, корсчук, рибець, чорнуха, клипець, живець, частік, ікрянча, кашниця, косячка бурунить, трієнька, сіточник, шівка, голиця, лепешний, ключило, мілявник, провний, стерновка, сітчик, неводничий, вічок ваги, свистляти/ь/, штукувати, платанка, льокувати...; 2/ РЛ, утворена префіксальним способом: підляшник, надух, переміль, підсака, паколи, непромисло з /риба/; 3/ РТ, утворена префіксально-суфіксальним способом: підкужник, підкрильник, здухлина, здук'янити, приборюк, зазуб'ць; 4/ безафіксні утворення рибальських назв: небест, прозір, пі/о/лбод, осада, подяз, пришва, тапта, хапа, гон, перемет, одміть, заводь, загреба, спа, збйма...

Окрім нижньонаддніпрянські терміни рибальства утворені основною словоскладанням: короп - караць, бичок - жаба, чорномазій, верховці крупнодугатий, товстолоб, вікондиг, чорноперця, малолер, ікрометання, перебічко, живоловка, живорибиця, широколивінт, тиховодіє...

Серед рибальських найменувань є й такі, які утворені морфолого-синтаксичним перцова, забіжна, стояча, бойова, кількома, шпригова, сябіна, неводничий, сітничий, верховий, с'єдовий... / і синтаксичним плаєнц/ставна/ сітка, якорна сітка, частіковий левід, сліпа сітка, забіжно /с ояч/ крило, підрізний каюк, грузити сподя, укинати штуку,

стягнути свіжугоню, брати створу, іти в скілу, підсушувати невід /крило/, взяти на дуг'яна, махова сажень, сухий /мокрій/ повол.../ способами.

За поширеністю після сем'ятичного друге місце належить морфологічному суфіксальному способі зворення говіркових термінів рибальства /до числа активних входять наступні суфікси: -к-, -н-, -л-, -ик-, -ник-, -ак-/-як-/, -чик-/-щик-/, -ов-, -ув-, -ок-/, третє - синтаксичному. У стійких словосполученнях - рибальських складених найменуваннях - наявні всі види підрядного зв'язку: узгодження /білий амур, голий короп, опергові крила, гзпешний камінь/, керування /мега і ікру, отшить /отнять/ пришивку, очистка /пероборка/ с'тки/, прилягання /сітка на гонку, рибак на верхах /на пахі/, схвачувати по створі/. Значно рідше зустрічаються словосполучення з кількома видами зв'язку одночасно: ставити сітку верхом /на г'води, перевалом/, переби/і/рать сітку на ходу, переходить сітку по верхах /за верхи, споди/. Переважно складені найменування побудовані за наступними моделями: а/ П - І /поріжна' сітка, ходовий канат/; б/ Д - І /видівати рибу, уставляти пліху, стягнути тоню/; в/ І - І /лаборка невода, виборка тони/; г/ Д - Прийм. - І /стать на якорь, солить на оттимняк/; д/ І - Прийм. - І /сітка на ставку, рибак на паці/; е/ Д - І - присл. /ставити/в/ сітку дном /сподом/, перебирають сітку на ходу/; є/ Д - І - Прийм. - І /провірять сітку через баркє, переходити/в/ сітку через дубівку/; ж/ Д - П - І /ст.пнути/в/ свіжу т'ю/; з/ Д - П - Ч - І /поставити/в/ рогові на три видачі/.

Характерною ознакою нижньонаддніпряньської рибальської лексики є явище універбації - утворення словесних номінативних одиниць на базі синонімічних їм словосполучень: японський карас - японьчик, свіжа риба - свіжак, косячна риба - косячка, поріжна сітка - поріж, стьогова сіль - стьоганка /стьожовка/, /о/персові крила - перцова, горішня течія - горішн'к... Звичайно, універбація - доречне явище у сфері спеціальної лексики, оскільки коротка звукова форма терміна робить його зручнішим для мовленнєвого вжитку.

5,5% від всієї кількості нижньонаддніпряньських термінів рибальства становлять запозичення. Найбільше їх, що спричинено історичними подіями на території Нижньої Наддніпрящини, є торкізмами: сазан, сеєрбога, ястик, каюк, чаклак, бахіли, "акл"ч, тувзук, балік, ястик, галаган, кармак... Чимало є запозичень із німецької мови: короп, судак, форель, марєна, стерлядь, крисала, лантина, фал, карбувати... Очевидно, більшість із цих назв принесені на нижньонаддніпряньську землю німецькими переселенцями в роки царювання Катерини II. Скремі

з німецьких слів запозичені через посередництво польської /карбувати, бантин/ або російської /банка/ мов. Голландські /брас, шлот, вантини, киль, линь, рей, шпрінтова/ та французькі /баркас, пайол.../ запозичення пов'язані, насамперед, із назвами частин великого /звичайно парусного/ човна. Думається, що голландські, французькі, італійські /маїстра, левант, острія, трамонтан, грегор, пунент, анцерада, прова/ слова потрапили на Нижню Наддніпрянщину завдяки давнім політичним і торговельним зв'язкам нижньонаддніпрців з європейськими державами /особливо в епоху запорозького козацтва/.

Як і всі лексичні прошарки українського південно-східного діалекта, в силу політичних перепетій за останні сторіччя рибальська лексика зазнала впливу російської мови. У лексиконі рибалок вживані такі російські слова: зві/з/но, ячєя, чєшуя, сорна/риба/, сорняк, кошельковий /невід/, лєска, углова /ополонка/, южняк, стріти, кукла, туча, брєвка, петухи, разбрєсаний /короп/.

Вплив російської мови помітний і в тому, що чимало навіть українських слів вимовляються рибалками на зразок російських /сподовий, белуга тьорка, непомєр.../. Однак, у цілому російських запозичень у рибальській лексиці /якщо порівняти з їх кількістю в інших сферах життя і діяльності нижньонаддніпрців/ не так уже й багато. Це ще раз підтверджує той факт, що фундаментальна рибальська термінологія була сформована набагато раніше того часу, коли почалося активне зросійшення мешканців півдня України. Традиційні рибальські назви рідко замінювались російськими, останні частіше функціонували паралельно / як кодєла - урєз, луска - чєшуя, оєо /вічєо/ - ячєя/, але не витісняли повністю давніх.

У меншій мірі, однак в складі говіркової нижньонаддніпряньської термінології рибальства наявні запозичення і з таких мов, як польська /пацьорки, стерно, шпєнек/, литовська /вєнте/є/р, пакля/, грецька /сак/, фінська /майна/, єврейська /шабат/, давньоскандинавська /кодєла/, латинська /трал/.

Серед рибальської лексики Нижньої Наддніпрянщини наявна незначна кількість слів, етимологія яких неясна: си/і/мінь, опічина, діляр, о'у'суга, таринь, кухтіль, болбир, галєдзи, тума, секрет, хамє, тузєць, китало, мисина.

Порівняння сучасних найменувань із давніми, а також з тими, які недавно вийшли з активного мовленнєвогожитку, дало нам змогу помітити, що в РЛ Нижньої Наддніпрянщини накреслилась тенденція до кількісного переважання назв, які перейшли або переходять у розряд застарілих, над назовв денними. Так, серед 38 назв

видів риб /не враховуються різновиди/ 5 є застарілими /виризу́б, клипе́ць, маре́на, сине́ць, сте́рлядь/, 6 знаходиться на межі переходу до застарілих /осе́тр, пі́ст, ви́ор, форе́ль, чехо́ня, шу́ка/, а серед нововведених маєм лише такі: товсто́б/ик/, япо́нські кар'а́сь, дзерка́льний/лінійний/ ко́роп, ко́роп-кара́сь; у ТГ "Рибальське приладдя" 18 назв /серед них: а/о/ха́н, кося́к, ма́режа, переме́т, кри́чки, само́лов, ко́га, лі́са.../ вишли з мовленнєвого вжитку і тільки до 10 появилося нових/трал, кара́вка, ку́кла, бо́ни, коте́л.../; у ТГ "Човни та їх деталі" - 15 застарілих/ в основному пов'язані з деталями парусного човна, який замінений моторним/, нововведених 3 /мотора́, дюрале́кка, чатама́ран/. Перехід багатьох рибальських назв до застарілих був зумовлений позасистемними, тозалінгвістичними причинами: створення Ленінського і Каховського водосховищ змінило не вкрай бік природний ландшафт Нижньої Наддніпрянини. Під водою зникло безліч озер, проток, плавнів, що привело до зникнення багатьох видів риб, насамперед тих, які могли колись запливати на нерест із Чорного моря аж до Великого Лугу: "щовесни сила риби, не маючи собі в морі спокійного та захищеного від хвиль притулку, де б їй покласти ікру, рувала в Дніпро, заходячи в озера, лимани та протоки... Через те можна бірити оповіданнями, записаним в XVI столітті, що в Дніпрових протоках, під час нересту, риба так щільно пливла, що як устроиш у воду списа, то він не тонув і не хилився на бік, бо його тримала зверху товща риби" /93, с. 377/. Після зникнення нижньонаддніпрянських озер та проєк стало неможливим застосування таких риболовних знарядь, як ко́га, пересіп, невід і ін.

Поява нових рибальських назв зумовлена екст-алінгвістичними факторами: виникненням нових реалій промислу, їх специфікою, впливом наукової термінології у зв'язку з сучасною реорганізацією рибальського промислу, впливом місцевих природних умов і т.ін.

У лінгвогеографічному плані своїм лексичним складом серед досліджених нижньонаддніпрянських говірок виділяється херсонські говірки, наближені до Дніпровського лиману: в рибальській лексиці даних говірок функціонує чимало термінів морського рибальства, що пояснюється близькістю Чорного моря, звідки ці терміни були перенесені.

У функціональному плані нижньонаддніпрянська говіркова термінологія відзначається певною строкатістю, наявністю в ній великої кількості ареальних опозитів, назв-варіантів, що зустрічаються в кожній з тематичних груп: йорж, бо/у/бирь, бо/у/бирець; ко́роп, карп, сазан, уса́ч, шпичак; че/е/рнуха, чрноперка, краснопі/е/рка, краснопер, кобичка;

матула, полотно, дель, паха; кодо́ла, обірка, сего́чник, підбо́р/а/, оса́да; ле́пка, лепешка, буйо́чок, бацьо́бубли, пол"яз, курчи, бабайка, сучка, ку́кин"ь/ч/ка; ш/с/кармини, уклі́чина, ко́чатки/ч/еті, ко́тячі, ко́чихи, ко́чарі; водо́ворот, о́дмить, за́ворот, за́повіть, за́крутень; то́рба, су́чка, аво́ська, шаба́шка, пайка, то́рмозо́к, кума́, ша́нька, ди/в/гба́нь, дла́/у/ра, джорла́йка; ки́шки, кишма́ння, трибу́хи, по/з/тра́х/и/, вну́гроці... Аналіз міжговіркових відповідників у рибальській лексиці Нижньої Наддніпрянини виявляє як семантичні дублети /уклі́чина-ш.арма, кляч-кля́шник, крас-лю́прка-чорну́ха/, так і ареальні опозити з різними відтінками в їх семантиці /пі́шній-спис-сайга́к, ку́хтиль-підку́жни-плембі́р/. Що ж до ав"язку між семантично співвідносними назвами однієї реалії в різних говірках то тут одноїдної картини немає. Є випадки, коли в одній говірці порц з лексемою, що постійно вживається в мові рибалок, функціонує рідше вживана, яка має першорядне місце у віддаленій говірці /с.Геройське Херсонської обл.: про́бка-шамат-галаган/рідк./, а в с.Благовіщинці Запорізької обл. галаган-основна назва в рибальському лексиконі на позначення великого плавака на невод" /. Типовим є и обмежене побутування назви: у мові рибалок одного-трьох населених пунктів і відсутність її в інших /гала́дзик-Нікопольщина Дніпропетровської обл. і ч.муб́рка-сусідні говірки Запорізької обл./ . Нерідко рибалкам одного села /міст./ відоме інше найменування певної реалії, вживане в мові їх колеґ по промислу з сусіднього поселення. Однак говіркова норма відзначається стійкістю, через що звичайно важко пробиваються в її систему чужорідні елементи. Однією з найвагоміших причин виникнення такої великої кількості міжговіркових відповідників у рибальській лексиці Нижньої Наддніпрянини, безумовно, було колишнє заселення і дозаселення цього регіону вихідцями з різних частин України та інших земель. НЕ в такому широкому масштабі, однак відіграло свою роль і відносно недавнє /у 50-х роках/ переселення в часі сталінських репресій. Наведемо такий факт: один з видів рибальської сітки в Нововоронцовці Херсон. обл. має назву сітка на подв"язках. Через 15 км. у бік Херсона в с.Золота Балка ця ж реалія називається сітка на гойдалках. А далі по всій Херсонщині подібна назва не зустрічається. Слово гойдалка азагалі рідковживане в нижньонаддніпрянському лексиконі, а в Золотій Балці наявне його функціонування через те, що сиди в 50-х роках були насильно переселені люди із західних земель України; їх мовні особливості і дові не нівелювались у середовищі говірок Нижньої Наддніпрянини. Одним із чинників виникнення міжговіркових відповідників є й те, що та сама за призначенням реалія може ати в різних рибколгоспах іншу форму, розмір, використання тощо. Кухтиль-така на-

зва поплавка на неводі чи сітці зафіксована в Нововоронцовці і сусідніх селах та в с.Огарій Збур'івці на Херсонщині, де поплавок був одного типу: велика скляна /візніше з пластмаси/ куля. В інших населених пунктах ця назва відсутня, оскільки були відсутні саме такого типу поплавки.

Числені міжговіркові відповідники в рибальській лексичі Нижньої наддніпрянщини є свідченням неабияких виражальних можливостей говіркового мовлення в спеціальній сфері.

Список скорочень назв населених пунктів Нижньої Наддніпрянщини, в яких досліджувалася рибальська лексика:

- Бал.-с.Балки Василівського р-ну Запорізької обл.,
Бер.-м.Берислав Херсонської обл.,
Біл.-с.Біленьке Запорізького р-ну Запорізької обл.,
Білг.-с.Благовісненка Кам'янсько-Дніпровського р-ну Запорізької обл.,
Вікрин.-с.Верхня Криниця Василівського р-ну Запорізької обл.,
Вілеп.-смт.Велика Лепетиха Великолепетиського р-ну Херсонської обл.,
Гер.-с.Геройське Голопристанського р-ну Херсонської обл.,
Дудч.-с.Дудчани Нововоронцовського р-ну Херсонської обл.,
ЗБл.-с.Золта Балка Нововоронцовського р-ну Херсонської обл.,
Ів.-с.Іванівка Кам'янсько-Дніпровського р-ну Запорізької обл.,
Каґри.-с.Каґри Горностаївського р-ну Херсонської обл.,
Кап.-с.Капулівка Нікопольського р-ну Дніпропетровської обл.,
Кізов.-с.Кізовис Білозерського р-ну Херсонської обл.,
Клаг.-с.Козачі Лагері Цорупинського р-ну Херсонської обл.,
Крин.-с.Кринки Цорупинського р-ну Херсонської обл.,
Куш.-смт.Кушугум Запорізького р-ну Запорізької обл.,
Лен.-с.Ленінське Апостолівського р-ну Дніпропетровської обл.,
Нік.-м.Нікополь Дніпропетровської обл.,
Нов.-м.Нововоронцовка Херсонської обл.,
Риб.-с.Рибальче Голопристанського р-ну Херсонської обл.,
СЗбур.-с.Огара Збур'івка Голопристанського р-ну Херсонської обл.,
Стан.-смт.Станіслав Білозерського р-ну Херсонської обл.,
Черв.-с.Червоногригорівка Нікопольського р-ну Дніпропетровської обл.

з тем дисертації опубліковані наступні роботи:

1. До питання дослідження рибальської лексики в говорах Нижньої Наддніпрянини // Проблеми української діалектології на сучасному етапі: Тез. доповідей і повідомлень XVI Республіканської діалектологічної наради. - Житомир, 1990. - С. 179-180.
2. Рибальські промисли козацького Запорозжя // Запорозжя в історії та культурі: Тез. доповідей і повідомлень регіональної наукової конференції. - Запоріжжя, 1991. - С. 19-20.
3. Рибальська лексика в говірках Нижньої Наддніпрянини за історико-етнографічними джерелами XIX-поч. XX століть // Культура Придніпровського регіону в контексті загальноукраїнської культури: Тез. доповідей регіональної наукової конференції. - Дніпропетровськ, 1991. - С. 99-101.
4. Лексика на позначення рибальського знаряддя та його частин, вживана в говірках наддніпрянських сіл Кам'янсько-Дніпровського району // Тез. доповідей наукової конференції викладачів і студентів університету. - Запоріжжя, 1992. - С. 43-44.
5. Екстралінгвістичні чинники формування рибальської термінологічної системи / на матеріалі лексики рибальства в говірках Нижньої Наддніпрянини // Соціолінгвістичні аспекти сучасної мовної дійсності в лінійному Причорномор'ї: Тез. доповідей і повідомлень Республіканської наукової конференції. - Запоріжжя, 1992. - С. 29-30.
6. Назви риб у говірках Нижньої Наддніпрянини // Тез. доповідей наукових конференцій викладачів і студентів університету / випуск II/. - Запоріжжя, 1992. - С. 34-35.
7. До проблеми становлення української науково-виробничої термінології рибальства // Проблеми української науково-технічної термінології. Тез. I-ої Міжнародної наукової конференції. - Львів, 1992. - С. 170-172.
8. Лексика на позначення реалій козацького рибальського промислу // Феномен українського козацтва в контексті світової історії і культури: Тез. доповідей наукової конференції. - Херсон, 1992. - С. 96-98.
9. Міжговіркові відповідники в рибальській лексиці Нижньої Наддніпрянини // Мовчавство. - 1993. - С. 63-67.

ЛІПІЄВИЧ ІГОР ГРИГОРОВИЧ

РИБАЛЬСЬКА ЛЕКСИКА В УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРКАХ НИЖНЬОЇ НАДДНІПРЯНИНИ

ІО.02.02- українська мова

А в т о р е ф е р а т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Тираж 70 екз. Замовлення № 437.

Редакційно-видавничий відділ ДДУ.

220625. м.Дніпропетровськ, просп.Гагаріна,72.

Ротапринт ДДУ. З20110, м.Дніпропетровськ, вул.Казакова, 4а

AB 28830
AB 28.830